

а к а д е м і ч н а ПАНРАМА

Інформаційне видання Національного університету «Києво-Могилянська академія» Березень 2010

Нові стимули для викладання англійською

Викладання навчальних курсів англійською мовою для Києво-Могилянської академії не новина. Вже кілька років поспіль тут визначають кращих із кращих серед викладачів, для яких англійська – як друга рідна. Переможцем конкурсу на грант «За кращий англомовний курс» 2009 року обрано Максима Яковлєва (випускника НаУКМА 2005 року), старшого викладача Школи охорони здоров'я, за курс «Basic Statistics», який отримав високу оцінку експертів та студентів НаУКМА за структурованість викладу матеріалу та професійну організацію групової роботи аудиторії слухачів. Окрім того, комісія експертів прийняла рішення також відзначити спеціальними призами Олександра Дем'янука за курс «Публічні політики в Європейському Союзі», що користується особливим попитом в іноземних студентів, та Сергія Івахненкова, який викладає усі свої курси виключно англійською мовою. Цьогорічні лауреати поділилися враженнями про конкурс і розповіли багато цікавого про заняття англійською, підручники українською і студентів, заради яких усе починалося.

Інтерв'ю з Максимом Яковлєвим:

— Розкажіть, як з'явився курс «Basic Statistics»?

— Курс «Basic Statistics» призначений для магістрантів першого року навчання Школи охорони здоров'я. Його поява зумовлена тим, що статистика має широке практичне застосування і розуміти її теоретичні засади дуже необхідно. Без цих знань неможливо провести дослідження та інтерпретувати дані. Статистика англійською важлива для студентів, тому що більшість якісної літератури зі статистики (соціальної, економічної і навіть статистики в охороні здоров'я) написана цією мовою. Ще з радянських часів ми маємо великий набуток математичних наук, але доступно й зрозуміло, не вдаючись глибоко в математику, статистика представлена саме англійською. Як викладач я маю можливість подати англійською додатковий цікавий матеріал, якого немає в наших підручниках. Крім того, в підручниках, перекладених українською, трапляються серйозні помилки, зважаючи на які, я не можу їх рекомендувати своїм студентам. Є тематики, які можна ширше представити англійською.

— Як побудований курс? Чи виникають у студентів проблеми під час його вивчення?

— Курс складається з лекцій і практичних сесій. Більшість семінарських занять – робота в малих групах. Це один з елементів PBL-підходу (Problem Base Learning). Індивідуальний рівень знань перевіряю за допомогою опитувань, окремих завдань на тиждень самостійної роботи, проміжних контрольних робіт. Специфіка магістратури в Школі охорони здоров'я така, що в групах навчаються студенти, які отримували ступінь бакалавра на різних спеціальностях. Є філософи, історики, соціальні працівники, соціологи, біологи, фармацевти, економісти. Відповідно, треба підлаштуватися і пояснювати доступно. Рівень англійської мови у студентів вище середнього, але працювати їм усе одно треба багато. Це справжній виклик – слухати лекції, виконувати практичні завдання, читати літературу, досліджувати й інтерпретувати дані англійською. Проблеми, які у них виникають, інколи пов'язані з небажанням читати вдома додаткову літературу, заглиблюватися в питання. Студенти забувають математику, особливо з гуманітарних спеціальностей, треба її нагадувати, повертатися до основ. Я навіть думаю, що варто в наступному році модифікувати «Basic Statistics», присвятити першу практичну сесію основам математики.

— Які враження залишилися від участі в конкурсі?

— Позитивні, це великий стимул. Я подавався на цей грант у 2008 р., щоб подаватися вдруге, треба було щось змінити. Ускладнив курс, змінив програму, включив новий матеріал, розширив перелік загальнодоступних ресурсів: додав книжки з Google books, лекції на YouTube. Кожне лекційне і практичне заняття ще раз продумав – з року в рік читати те саме нудно навіть викладачеві. Кожного року треба давати нові практичні завдання, бо студенти обмінюються інформацією. Вже під час конкурсу, очікуючи, що на твої заняття прийдуть, стимулювало вдома ретельніше підготуватися до лекції, підвищити якість викладання. А коли експерти приходять на заняття, прислухо, що бачать твою роботу. З одного боку – це контроль, з іншого – прояв інтересу, до того, чим ти займаєшся. Крім того, проводилось опитування серед моїх студентів. Цікаві були результати, бо цього року було більше зауважень – є над чим працювати.

— Наскільки важлива для Києво-Могилянської академії підтримка випускників?

У нашому випуску:

Нові стимули для викладання англійською

Стор. 1, 6

Університетська автономія – запорука якості української освіти

Стор. 3-4.

ElibUkr — інформаційний прорив української науки

Стор. 5

(Початок. Продовження на стор.6)

Наука в НаУКМА

Ексклюзивна розмова з Президентом Національного університету «Києво-Могилянська академія» Сергієм Квіттом щодо перспектив НаУКМА як автономного дослідницького науково-навчального закладу.

— 29 липня 2009 року Могилянці Постановою Кабінету Міністрів України № 799 надано статус автономного дослідницького національного вищого навчального закладу. Про перспективи та плани розвитку академії у зв'язку із новим статусом ми поспілкувалися з Президентом Могилянки професором С.М. Квіттом.

— Це дійсно важливий крок, але поки що зарано говорити про суттєве збільшення автономії. В законодавстві давно вже зазначено, що українські університети автономні й самоврядні, але це насправді нічого не означало. Статус дослідницького дозволяє нам зосередитися насамперед на науці, суттєво знизивши при цьому навчальне навантаження на викладачів, щоб вони мали більше часу для наукової праці. Також передбачено

вдається реалізувати майже всі освітні інноваційні проекти. Іноді ми порушуємо правила, тим самим змінюючи їх. Наприклад, ми перші в Україні відкрили бакалаврські, магістерські та PhD програми. Останні досі «не вписуються» в чинні правила. У нас є програми, аналогів яким немає в Україні. Наприклад, Могилянська школа журналістики, включно з її орієнтацією на практичну журналістську діяльність та увагою до нових цифрових медіа. У планах — відкриття програм із виробництва фільмів за західними стандартами. Проте я вірю, що згодом відповідні зміни у підходах до журналістської освіти в Україні обов'язково з'являться.

Ми відчуваємо себе автономним університетом. Відстоюємо, переконуємо, наполягаємо. Під час гарячих дискусій іноді доводиться звертатися до преси, і вона нас підтримує. На жаль, в Україні немає автономних університетів. Але ми боремося за автономію. Університет за своїм визначенням і призначенням повинен бути повністю самоврядним. У 2005 році ми з колегами створили консорціум із університетської автономії, до якого увійшло 8 університетів із різних ре-

якщо буде реалізована цього річчя Постанова Кабінету Міністрів «Питання Національного університету «Києво-Могилянська академія», яка була прийнята після Указу Президента «Про відзначення 400-річчя Національного університету «Києво-Могилянська академія», то разом із підвищенням зарплати нашим викладачам ми зможемо підвищити стипендії студентам та зарплати співробітникам.

— Українська спільнота покладає надії на створення філії Могилянки у Севастополі. Коли розпочнеться процес створення даної філії? Яким буде цей виш за своїм обсягом, структурою?

— Процес створення нашої філії в м. Севастополі триває. Хоч пилі він практично заморожений у зв'язку із виборами. Починаючи з 2007 року ми контактували з Міністерством оборони України, яке було зацікавлене у співпраці з нашим університетом. Ми розробили і у 2008 році подали концепцію, яка передбачає з'яву іншого розміщення Могилянської філії, кількості та перелік спеціальностей, кількість студентів та викладачів. Відповідно до цієї концепції, наша філія має

Університетська автономія — запорука якості української освіти

створення механізму про остаточне рішення університету щодо присвоєння вчених звань та присудження наукових ступенів. Це справді важливо. Але також нас дуже цікавить академічна, фінансова, адміністративна і кадрова автономія. Сподіваюся, що невдовзі відповідні урядові постанови також з'являться. Уявіть собі, що копії, які приносять наші контракти, держава вважає за бюджетні. Ці гроші приходять на наш рахунок у казначейство, а потім ми звергаємося до держави з проханням їх видаги університету для відповідних витрат. Наші викладачі, які мають дипломи західних університетів, не мають в Україні належного визнання. Приміром, декан правничого факультету Андрій Мелешевич (PhD із Сіракузького університету, США); директор Докторської школи Михайло Винницький (PhD з Кембриджа); його заступник, наша випускниця Тетяна Огаркова (PhD із Сорбонни); також двоє нових викладачів, Сергій Куделя (PhD із Стенфорда) та Віталій Нестеренко (PhD з Іллінойського університету). Вони можуть викладати лише в статусі старшого викладача, але не професора. Тому українським університетам потрібно більше прав, аби вони працювали з більшою віддачею.

З іншого боку, Києво-Могилянська академія є автономним університетом за своєю природою, бо нам

гтонів України різної форми власності. Цей консорціум просуває в Україні ідеї західних академічних та управлінських свобод.

— Які вигоди для могилянських студентів передбачає статус автономного дослідницького університету? Слід зазначити, що у Постанові Кабінету щодо Національного університету ім. Т. Г. Шевченка студентам обіцяють підвищити стипендію на 20 %, у Постанові про Могилянку про це не йдеться.

— На жаль, спеціальних бюджетних коштів для підвищення стипендій не передбачається. Але

функціонувати у двох будинках. Один міститься на території української навчальної частини у центрі Севастополя, другий — у бухті Голландія. Дана концепція була схвалена у Міністерстві оборони, погоджена з флотом. Все йшло добре, проте документ пролежав у Міністерстві цілий рік, і там ніхто й пальцем не рухнув, щоб подати його на Кабмін. Я розумію, що до президентських виборів навряд чи хто на себе таку відповідальність візьме. Тим більше, у такий складний час, як зараз. Хоча треба мати на увазі, що Києво-Могилянська академія відстоюватиме у Криму українські державні інтереси. На початках філія у Севастополі буде повністю підпорядкована Могилянці. За кілька років, коли її діяльність буде успішно розвиватися, ми будемо ініціювати надання їй статусу окремого університету. Маємо подібні успішні проекти з відкриттям Національного університету «Острозька академія» в Острозі та Південноукраїнського класичного університету ім. Петра Могили у Миколаєві.

— Як Ви вирішите питання викладацького складу, адже у м. Севастополі може бути складно з фахівцями?

— Ми говоримо не тільки про м. Севастополь, а й про весь Крим. Плануємо шукати викладачів скрізь, у т.ч. серед наших випускників. І я пе-

реконаний, що знайдемо і залучимо кращі кадри. Також будемо орієнтуватися на абітурієнтів з усього Криму. Масмо спільні плани із кримськими татарськими. До речі, цього року заступник голови Меджлису кримськотатарського народу Рефат Чубаров став почесним професором НаУКМА. За кілька років, я впевнений, ми зможемо створити у Севастополі успішний європейський університет.

— Чи можна вважати, що автономія Могилянки — це суверенітет розуму і незалежність від політичних потрясінь у державі?

— Нам ніхто не наважується щось диктувати чи наказувати. Бо це безперспективно. Я думаю, що будь-який політик усвідомлює, що з Києво-Могиллянською академією треба мати добрі стосунки і дослухатися до її позицій хоча б через те, що всі новації, які з'явилися в українській освіті після 1991 року, брали початок у нашому університеті. Ми даємо приклад успішного розвитку у важких умовах. Тому з нами рахуються. Могилянка є успішним загальнонаціональним проектом, вільним і незалежним університетом. Одна із складових місії НаУКМА — входження до переліку кращих університетів світу. Автономія для нас не самоціль. Вона потрібна для того, щобі наші університети ставали якісними, конкурентоздатними на світовій арені. Якісні університети — насамперед ті, які присутні у світових університетських рейтингах. Україна не має зараз таких університетів, бо вони навіть не можуть виникнути. Існує багато об'єктивних і суб'єктивних причин, серед яких — розмежування наукового пошуку та освітнього процесу.

— Як Могилянка позиціонує себе серед інших університетів?

— Ми повинні розуміти, що Києво-Могиллянська академія ніколи не буде мати спокою і стабільності як певного статичного стану. Ми ніколи не заспокоїмося, щобі просто щодня ходити на роботу, бо завжди перебуваємо у русі, в динаміці, реалізуємо ті чи інші проекти. Адже для нашого університету єдина можлива позиція — це лідерство. Тому є розуміння того, що здобутки ідуть поруч із проблемами. Україна потребує докорінного реформування науки та освіти, і Києво-Могиллянська академія буде намагатися довести це своєю діяльністю до академічної громади та широкої публіки.

Підготував Ярослав Барков,
студент 4 року ФНЛІ,
"Vivat Academia!",

Актуально

Нещодавно в НаУКМА пройшов науково-практичний семінар «Інформаційні ресурси для науки та освіти», який став черговим кроком у глобальному проєкті «Електронна бібліотека України: створення центрів знань в університетах України», що здійснюється зараз у Могилянці. Головна мета проєкту — через надання університетським спільнотам якнайширшого доступу до світових електронних ресурсів включити українську науку і науковців у світовий контекст, подолати відірваність,

«регіональність» вітчизняних наукових досліджень, підвищити їх конкурентноспроможність. Образно кажучи, йдеться про своєрідне електронне «вікно у світ», що допоможе вітчизняним науковцям бути почутими і обізнаними у всьому, що відбувається у науковому співтоваристві, пропонувати свої наукові надбання і користуватися

ElibUkr — інформаційний прорив української науки

тися іноземними, мати повноцінні можливості для обміну інформацією у фаховому середовищі. Досягти цього в тому числі планується і за допомогою якнайширшої електронної передплати на рейтингові світові наукові видання.

В межах проєкту було створено інформаційний портал (<http://www.elibukr.org>), слідує готувати до доступу та управління ресурсами.

Директор Наукової бібліотеки НаУКМА Тетяна Ярошенко зауважує: «Ми займалися тим, що передплачували та організовували тестові доступи, створювали власні інтернет-ресурси».

Тетяна Олександрівна зазначила, що «Києво-Могиллянська академія була найактивнішою у використанні ресурсів, хоча ми працюємо для користувачів, для університетських спільнот».

Багато бібліотек світу поступово переходять із комерційних продуктів на безкоштовні, які, зі зрозумілих причин, набувають дедалі більшої популярності. Тому проєкт займається ще й тим, що відстежує ресурси вільного доступу.

Ще однією з цілей проєкту є створення інституційних архівів в університетах та спільного міжуніверситетського, мультидисциплінарного відкритого електронного архіву, де кожен науковець України зможе опублікувати та самоархівувати результати

своїх досліджень.

Щодо планів на наступні два роки, то: «буде продовжено передплату комерційних, ліцензованих, високоякісних наукових інформаційних ресурсів», — зазначає Тетяна Ярошенко. Також буде продовжено політику створення українського наукового контенту через розвиток інституційних і спільних електронних репозитаріїв.

Т. Ярошенко озвучила й інші задачі, а саме: орієнтація на розвиток безкоштовного забезпечення, оцифрування рідкісних видань та стародруків, адже проєкт об'єднує університети, уславлені своїми багатими бібліотечними фондами і колекціями. Також у планах створити академічну мережу для науковців України, позаяк зараз немає такого універсального віртуального середовища, де науковці могли б спілкуватися, викладати свої резюме, ділитись досвідом, пропонувати, крім результатів, ще й обговорення досліджень.

Семінар «Інформаційні ресурси для науки та освіти» підвів риску під першим етапом проєкту ElibUkr. Для реалізації подальших етапів проєкту Наукова бібліотека Могилянки планує продовжити щорічну передплату на найрейтинговіші світові електронні наукові ресурси.

Цьогорічний Благодійний вечір випускників спрямовано саме на проєкт «Річна передплата на бази

даних наукових видань». Минулого року випускники-могилянці обрали саме цей проєкт для чергової річної благодійної кампанії. Наразі існують чотири варіанти каталогів передплати:

1. SpringerLink's eJournal collection — більше 2000 тисяч наукових журналів видавництва Springer та видавництва Kluwer.

Річна вартість передплати — близько 6500 євро.

2. Emerald Management Xtra — повнотестова база даних, яка містить 175 журналів одного з найавторитетніших видавництв з бізнесу та менеджменту Emerald.

Річна вартість передплати — близько 1500 фунтів стерлінгів.

3. JSTOR — повнотекстова база даних англomовних наукових журналів.

Річна вартість передплати — близько 6000 доларів США.

4. Britannica Online Encyclopedia.

Річна вартість передплати — близько 2000 доларів США.

Кожен із ресурсів має свої переваги і свою вартість, зумовлені цими перевагами. Саме від рішення наших випускників (суми зібраних коштів) залежить, який ресурс Могилянка зможе передплатити.

Євген Савватсєв,
студент НаУКМА

(Продовження. Початок на стор.1)

— Як випускник Академії вважаю, що окрім знань, вона дає потужний соціальний капітал, і організована увага з боку тих, хто тут вчився — великий вклад в розбудову університету. Я особисто підтримую соціальну мережу зі своїми однокурсниками. Це дуже важливо, бо коли виникає питання, наукове чи робоче, завжди маю з ким порадитися, від кого отримати допомогу. Скажу більше, коли я стажувався в Оксфордському університеті, побачив якось там знайоме обличчя, підійшов і запитав: «I am sorry. Я десь вас бачив...». Виявилось, людина з Могиланки, задіяна в якомусь проєкті, приїхала з Кембриджу в Оксфорд. І ми познайомились ближче. Такі контакти і є соціальний капітал Могиланки. Тє, що випускники формують свій фонд, активно допомагають, підтримують — великий стимул розробляти курси саме англійською мовою. Можна ж сказати: навіщо напружуватись? Можна все викладати українською, але цей грант із фонду випускників — великий стимул для розвитку викладачів. На додаток — позитивний PR. Після появи результатів конкурсу на сайті Академії я отримав багато SMS, листів, навіть від людей, далеких від науки і тих, з якими на жаль не так часто контактую. Таким чином ця відзнака стимулювала ще й мєє спілкування з колегами.

Вважаю, що грант «За кращий англомовний курс» треба ще більше пропагувати серед викладачів — можливо, це в когось виникне бажання перекласти свої курси на англійську мову, підготувати матеріали. Щоправда, не всі викладачі здатні це зробити. Для них це може бути стимулом вивчати мову. Мені теж довелося багато попрацювати, в тому числі над лексикою, щоб виклад англійською був доступним і зрозумілим. Можливо, грант стимулюватиме викладачів більше дружити з англійською, бо студенти тестуються регулярно, а викладачі — ні. Для них це привід оновити знання мови.

— **Вже вирішили, як витратити виграні гроші?**

— Не буду приховувати, що грошовий фактор був важливим. Наукова робота потребує вкладень: публікації у виданнях ВАК, участь в конференціях коштують грошей. Крім того, я хочу цього року захистити кандидатську дисертацію і нагорода за «Basic Statistics» — дуже непоганий внесок в бюджет захисту.

— **Які ще ідеї хочеться реалізувати?**

— Для англомовного «Basic Statistics» хотілося б розширити перелік джерел. Ми зараз скануємо матеріали, щоб створити електронну базу ресурсів. Я прагну запропонувати студентам якомога більше джерел, надати їм можливість вибору. С ідея перекласти курс німецькою мовою. Таке бажання висловила німецька сторона проєкту «Німецькі та європейські студії», який я координую з українського боку.

Олександр Дем'янчук, кандидат фізико-математичних наук, доцент кафедри політології:

— Мета курсу «Публічні політики в Європейському Союзі» — ознайомити студентів з діяльністю Євросоюзу, яка значно складніша, ніж політики окремих держав. Одне з головних завдань курсу — подати студентам політичну термінологію, яка використовується в Європейському союзі. Але одного курсу для того, щоб у студентів склався термінологічний апарат англійською недостатньо, потрібні спільні зусилля всіх викладачів. Викладаючи свій курс, я зіштовхнувся з певними проблемами. Через те, що в магістратуру вступають студенти з різних університетів, рівень англійської мови різний і часто це є задовільним. Це стало серйозною перешкодою навчанню: студенти не можуть вільно відповідати англійською, дискутувати, користуються не англомовними, а перекладеними українською джерелами, які часто неякісні.

Щодо гранту «За кращий англомовний курс» на жаль, для мене лишилась закритою і незрозумілою процедура виявлення переможця. Я думаю, що цей конкурс потребує деяких змін, бо ризикую перетворитися на почергову нагороду учасників.

Як стимул викладати англійською грант дуже потрібний, але я трансформував би його у звичайну підтримку всіх викладачів, які читають свої курси англійською. Такі курси різні за обсягом, за побудовою, мовою викладачі володіють не однаково. Варто було б встановити номінації за цими критеріями і визначати переможця в кожній. Грантова підтримка має бути винагородою для всіх учасників конкурсу.

Безумовно, підтримка Академії випускниками дуже важлива, але потрібний ще ширший розголос. У тих самих американських університетах, якщо випускник щось зробив, то всі про це знають, а про цей грант знають тільки ті, хто на нього подається. А як же заохочувати інших випускників? Подібні конкурси потребують популяризації; адже грантодавці, які організують цей конкурс і жертвують на нього гроші, заслуговують не меншої уваги, ніж викладачі, які беруть в ньому участь і виграють його.

Сергій Івахненко, кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів:

— Рішення викладати всі курси англійською мовою виникло у мене досить просто: термінологія і науково-практична діяльність, пов'язана з контролем бізнесу, в українській практиці з'явилися нещодавно — з часів незалежності, бо раніше бізнесу як такого не існувало. Підприємницька діяльність в Радянському союзі була заборонена, а в англомовних країнах вона має велику історію і ґрунтовну практику. Крім того, на мою думку, багато джерел перекладено українською й російською некоректно. Очевидно, що перекладали люди, незнайомі з економічною наукою. Мєє завдання як викладача полягає в тому, щоб забез-

печувати студентів Могиланки знаннями на такому рівні, з таких джерел і такою мовою, як це відбувається в кращих університетах світу. Склад, структура курсу, матеріал, тести, задачі мають бути такими ж, якими користуються студенти гарного університету будь-якої розвинутої країни світу. Вже під час викладання я зрозумів, що складніше, звичайно, викладати мовою, яка не є для тебе рідною. З іпшого боку рівень методичного забезпечення викладачів у нас слабкий. В зарубіжних університетах, наприклад, часто до підручника додають допоміжні матеріали для викладача, які допомагають краще організувати курс. В якомусь сенсі це навіть спрощує роботу порівняно з українськими джерелами, бо ж тоді курс створюється з нуля. Користуватись англомовними підручниками, над якими працювало багато авторів, які були відпрацьовані з багатьма поколіннями студентів, мають багато видань, ефективніше і простіше.

Підбираючи джерела, я намагаюся знайти найцікавіший у світі підручник з даної тематики, але на жаль, не маю можливості рекомендувати студентам Академії оригінальні підручники західних видавництв. Коштують вони дорого, купити їх в Україні ні Академія, ні студенти не можуть. Наскільки мені відомо, в розвинутих країнах, навіть в тих, що були в складі Союзу, тій же Литві, є представники великих міжнародних компаній, які продають підручники, наприклад, Wiley Publications. Коли навчальний заклад купує підручники, викладач отримує свій примірник і методичні матеріали безплатно. Через те, що я позбавлений такої можливості, доводиться рекомендувати студентам електронні ресурси чи надавати фрагменти з публікацій, які я збирав, працюючи за кордоном.

Грант «За кращий англомовний курс» — гарний стимул. Думаю, що він проводиться на досить високому рівні і досить якісно. Відзнака на конкурс засвідчила, що моя робота помічена і заохочена. Мабуть, для мене конкурс та цей грант стали тією останньою краплею, яка переклонила чашу бажання перейти на викладання сучасних речей мовою, зрозумілою на всіх континентах.

Спілкувалася Ольга Лось, студентка НаУКМА

Над випуском працювали:
Лариса Сиволожська,
Дмитро Дроздовський,
Ганна Трегуб,
Євген Савватсєв,
Ольга Лось
Світлани
Сергія Росієнського
Прес-центр НаУКМА,
тел. 425-1536,
pressa@ukma.kiev.ua
drozdovskiy@ukma.kiev.ua